بۆچی پێویستیمان بە بیرکردنەوەی ڕەخنەگرانەیە؟..
نووسینی: سامی المالح

ئێمە هەموومان وەکو مر□ق، ل□ دایك دەبین و هەموو ڕۆژێك لە ژیانماندا فێر دەبین و ساڵانێکی درێژ دەخوێنین و هەر یەکەمان لە پسپۆڕییەك یان بوارێکی دیاریکراودا تایبەتمەندو شارەزا دەبین. بە بێ لەبەرچاوگرتنی پسپۆڕی و تایبەتمەندییەکانیشمان، پزیشك، سەرباز، بازرگان، مامۆستا، ئەندازیار، جوتیار، ئابووریناس و...تاد، هەر یەکێك لە ئێمە لە هەموو ژیانیدا وهەر لە کاتی لە دایکبوونییەوە، مامەڵە لەگەڵ بڕێکی بێ ئەندازە زۆر لە زانیارییەکان و داتاکان و زانستەکان و بەهاکاندا دەکات و دەیانخاتە خزمەتی ئەنجامدانی کارو ئەرك و پەیوەندییەکانی لەگەڵ خەڵکی ناو کۆمەڵگە. لەبەرئەوەی ژیان بەردەوامەو ڕاناوەستێت، پەیوەندی مر□ق ب□ زانست و زانیاری و ئەزموون و بەهاکانی جێگیرو سەقامگیر نییە، بەڵکو لە گۆڕان و پەرەسەندنێکی بەردەوامدایە، ئەمەش پێویستیی بە هەڵسەنگاندن ونرخاندنی بەردەوام و وردەکاری هەیە.

ئێمە کە دەژین، بە تایبەتی لەم سەردەمەی ئێستامان، لە جیهانێکداین زانیارییەکان و پێدراوە نوێیەکان و پیادەکارییەکان لە هەموو بارەکانی ژیاندا بێ ڕاوەستان لە هورژمدان و لە بەرفراوانبوونی خێرادان. هەموو ئەمانە پەیوەندیی زانستی و مەعریفیی نوێ دەخوڵقێنن و وا لە مر□ق د□کەن، پسپۆڕی وئاستەکەی هەرچییەك بێت، لە بەردەم بەرپرسیارێتییەکی گەورەدا بێت، چونکە هەمیشە پێویستیی بە دڵنیابوون لە زانیارییەکان و وردبینیی داتاکان و بیرکردنەوەی ڕژد لە ڕووی ڕاستگۆیی و کاریگەرییەکانی و ئەنجامەکان هەیە، کاتێك ئەم تاکە، یان کەسێکی دیکە، بۆ دەستنیشان کردنی هەڵوێستێك و وەرگرتنی بڕیارێك پشتی پێ دەبەستن.

مر□ق ل□ جیهانی ئەمڕۆدا پێویستییەکی زۆری بە تێڕامان و بیرکردنەوەی ڕەخنەگرانە هەیە، لەبەرئەوەی هەمیشە ناچارە پەنا بباتە بەر هەڵبژاردن و وەرگرتنی بڕیارەکان. لە پێناو بژاردەی درووست و وەرگرتنی بڕیاری ڕاستیش پێویستیی بە متمانەکردن بە سەرچاوەکان و وردبینی کردن و شیکردنەوە و هەڵسەنگاندنی ب□تییانە و بەرئەنجامگیری هەیە. بۆیە توانای سەربەخۆیی لە

بڕیار و هەڵسەنگاندن لە کاتی چارەسەرکردنی کێشەکان و وەرگرتنی بڕیارەکان بەتە پەیوەستییەکی هەرە لە پێشی هێنانەدیی پێشکەوتن و سەرکەوتن و گەیشتن بە ئامانجەکان.
بیرکردنەوەی ڕەخنەگرانە ئەرك و سوودی گرنگی لەسەر ئاستی تاك و کۆمەڵەکان هەیە، لەوانەش:

• یارمەتیی وەرگرتنی بڕیارە دروستەکان و کەمکردنەوەی هەڵەکان دەدات، چونکە دەکرێ هەموو چاوەڕوانکراوەکان دەستنیشان بکات و توانای خۆلادانیشی لێیان هەیە.
• زیادبوونی دەرفەتی سەرکەوتن لە کار و پەیوەندییە کەسییەکان و کۆمەڵایەتییەکان.
• بەهێزکردنی توانا عەقڵییە هزرییەکان و پەرەپێدانی یادگەو جەختکردنەوە، ئەوەش لە میانی کۆشش و تەقەللادان لەسەر فێربوونی بەردەوام و پەرەپێدانی زانستی و مەعریفی.

ڕێگەی بەرەو نوێسازی و داهێنان

پەیوەستبوون بە بیرکردنەوەی ڕەخنەگرانە، تەنها لەسەر وردبینیی زانیارییەکان و داتاکان و متمانەکردن بە سەرچاوەکان ناوەستاوە، بەڵکو بیرکردنەوەی ڕەخنەگرانە بەتە پەیداویستییەکی هەنووکەیی زۆر گرنگ بۆ پەرەپێدانی لێهاتوویی تیۆرییەکان و پیادەکارییەکان و توانای ڕووبەڕووبوونەوەی ژیان و بینینی شتەکان لە جووڵەیان و گۆڕانکاریی بەردەوامی پەرەسەندنیان و بەدەستهێنانی کارامەیی پەیوەستەکانی بەدواداچوونیان وهەڵسەنگاندنیان و لە ئەنجامیشدا وەرگرتنی هەڵوێست، ئەمەش زانستەکان و تەکنەلۆژیا و خێرایی لە هەمەجۆربوونی گۆڕانکارییە ئابوورییەکان و پزیشکی و پیشەسازیی دەرمان و گەیاندن و پەیوەندیکردن و گۆڕانکارییە سیاسییەکان و پەیوەندییە نێودەوڵەتییەکان و پەیوەندییە کۆمەڵایەتییەکان و بەهاکانیش دەگرێتەوە.
لەگەڵ ئەم هەموو پەرەسەندنانە لە سەرجەم بوارەکانی ژیان و کۆمەڵگە، خەریکە ڕاگەیاندن و وردبینی و هەڵوێستە ڕەخنەییەکان، ڕێگەی دیار و بەرچاو و ئەرکی گرنگ و هەمەلایەنەیان ببێت، لە گۆڕان و کۆکردنەوەی زانیارییەکان، چاودێری، دەزینەوە، تیشك خستنەسەر واقیع و وردبینی کردنی، بەمەش ڕاگەیاندن دەسەڵاتی ڕاستەقینەی بەدەستهێناوە، بە شێوەیەک کە ئەمڕۆکە بە دەسەڵاتی چوارەم ناودەنرێت. بۆیە دەبینین کە توانای بیرکردنەوەی ڕەخنەگرانە بەتە ئامانجێك لە ئامانجە بنەڕەتییەکانی فێرکردن و پەروەردە و بە تایبەتی خوێندنی زانکۆیی لەو وڵاتانەی کە سوورن لەسەر بواری پەروەردەی ڕاستەقینە ومەدەنی و بایەخ بە سەقامگیری و پەرەسەندن و

گەشەسەندنی بەردەوامی دەدەن.
ژیانی ئەمەی مرۆڤ سەپێندراو و دیاریکراو و جێگیر نییە، بەڵکو لە گۆڕاندایە و شایانی پەرەسەندن و باشترکردنیشە، ئەمەش پەیوەستە بە بیرکردنەوەو پەرەپێدانی زانست و زانیارییەکانمان و پیادەکردنە کردارییەکانیان لە هەموو بوارەکاندا، ئەو پەرەسەندنەی کە پێویستیی بە تێڕامان و بیرکردنەوەی عاقڵمەندانە و ئامانجدار هەیە، بیرکردنەوەی ڕەخنەگرانەش بە تایبەتی وەکو ڕێگەیەکی مامەڵەکردن و وەرگرتنی بڕیارەکانە لە هەموو داتاکان و گریمانەکان و تیۆرەکان و شتە بەڵگەنەویست و باوەڕییەکان، بە مەبەستی باشترکردن و پەرەپێدانیان. بەمەشەوەیە بیرکردنەوەی ڕەخنەگرانە بریتییە لە ڕێگەی بەرەو نوێسازی و داهێنان، ئەو ڕێگەیەی کە لە پرسیار و گومان دەست پێ دەکات و دەبێتە مایەی هەڵسەنگاندنی کارەکان و دەرئەنجامیش وەرگرتنی بڕیارە دروستەکان بە چارەسەرکردنی کێشەکان لەسەر هەموو ئاستەکان.
دەتوانین ئامانجی بیرکردنەوەی ڕەخنەگرانە بەم جۆرەی خوارەوە دەستنیشان بکەین:

1. خوڵقاندن ، یان دۆزینەوەی بژاردەی زیاتری کرداری.
2. خوڵقاندن و دۆزینەوەی بەرئەنجامگیریی مسۆگەرو ئارامتر.
3. ڕوونی لە ئەنجامەکان و دەرئەنجامە چاوەڕوانکراوەکان.
4. ڕەنگدانەوە و بەرجەستەکردنی هەمەچەشنەیی.

پێویستە ئەم بوارە زیندوو و سەرەکییانە بخرێنە بەر گفتوگۆ، نەخاسمە کە ئەمە ئەمڕۆ لەسەردەمی زانیارییەکان و پەرەسەندنی تەکنەلۆژیا و ململانێ و کێبەڕکێدا دەژین، لە جیهانێك کە ڕووبەڕووی کێشەی گەردوونیی گرنگ دەبێتەوەو هەڕەشە لە تەواوی چارەنووس و ئایندەی مرۆڤایەتیی سەر هەسارەکەمان دەکات، لەوانە کێشەی گۆڕانکارییە کەشوهەواییە پەیوەستەکان بە شێوازی بەرهەمهێنان و ژیان، کێشەکانی ئاو و وشکەساڵی، کێشەی هەژاری و جیاوازیی بژێوی کە لە ناو زۆربەی هەرە زۆری گەلان و هەژاران و نێوان ئەو دەوڵەمەندانەی ڕۆژانە دەوڵەمەندتر دەبن زیاتر دەبێت و کێشەی جەنگ و ململانێی سەربازیی نێوان جەمسەرە ململانێکارەکان و ئەوانەی عەمباری تەقێنەری چەکی ئەتۆمیی کاولکەریان هەیە، سەرباری هەڕەشەکانی پەرەسەندنی زیرەکیی دەستکرد کە خەریکە ئێستا لە هەموو شوێنێك لە دەرگاکان دەدات. زێدەباری هەموو ئەمانە بەرەنگاربوونەوەی بانگەشەو ڕاگەیاندنی بەرەڵڵا و نا بەرپرس

و بڵاوکردنەوەی زانیاری و داتا و بەڵگە ساختەکان و فێڵ و فریودان و تەڵەکەبازی و بەزاندنی سنووری تایبەتمەندییەکان.

نووسینی – سامی المالح